

WROCŁAWIA

PRZYPOMNIENIA – FILOZOFIA

■ **Jan Salamucha: WIEDZA I WIARA. WYBRANE PISMA FILOZOFICZNE** – miał zaledwie 41 lat, gdy zginął bestialsko zamordowany w jedenastym dniu Powstania Warszawskiego; usiłował bronić rannych w tak zwanej Reducie Wawelskiej na Ochocie, rezygnując z możliwości ewakuacji do Śródmieścia. Pięć lat wcześniej ochotniczo wziął udział w obronie Warszawy, za co odznaczono go Krzyżem Walecznych. Gdy wydostał się z niewoli i powrócił do Krakowa, gdzie od 1938 r. piastował katedrę filozofii chrześcijańskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim, wkrótce wraz z innymi profesorami trafił do Sachsenhausen, a następnie do Dachau. Z powodu młodego wieku nie zwolniono go wraz z większością księży i w obozie przebywał do stycznia 1941. Wiosną był już w Warszawie, angażując się zarówno w duszpasterstwo, jak i w pracę konspiracyjną na wielu polach; 13 czerwca 1944 tajna Międzyuczelniana Komisja Habilitacyjna z jego udziałem przeprowadziła habilitację Stefana Swieżawskiego. W chwili śmierci był kapłanem wicedziekanatu „Północ” Okręgu Stołecznego AK. Ks. Jan Salamucha, podobnie jak jego przyjaciel o. Innocenty Bocheński, był człowiekiem czynu i odwagi, „miał postawę żołnierską, przebojową”, jak to określili w pośmiertnym wspomnieniu ks. Konstanty Michalski. I – tak jak znakomity dominikanin – był wybitnym filozofem.

Absolwent teologii Uniwersytetu Warszawskiego, studiował także u świetnych przedstawicieli Szkoły Lwowsko-Warszawskiej: Jana Łukasiewicza i Stanisława Leśniewskiego. W swej pracy naukowej łączył logikę matematyczną z filozofią tomistyczną, stosując współczesną metodologię do analizy pojęć tradycyjnej metafizyki i nawiązując w ten sposób do dawnego związku scholastyki i logiki. „*Pośród filozofów w Polsce* – pisał ks. Michalski – *stosował chyba najenergiczniej logikę w wykładach filozoficznych i w oparciu na niej przystępował do filozofii średniowiecznej z pytaniami, których dotychczas średniowieczu nie stawiano*”. Jego poglądy dotyczące odnowienia filozofii katolickiej stały się podstawą programu tzw. Koła Krakowskiego (Salamucha, Bocheński, Jan Franciszek Drewnowski).

Tom przygotowany przez Jacka Juliusza Jadackiego i Kordulę Świętorzecką zawiera wszystkie opublikowane teksty filozoficzne ks. Salamuchy, w tym najważniejsze jego prace – „*Pojęcie dedukcji u Arystotelesa i św. Tomasza z Akwinu*”, analizę logiczną Tomaszowego dowodu *ex motu* na istnienie Boga, „*Logikę zdań u Wilhelma Ockhama*”; z rękopisów dodano wykłady z logiki. Są tu także publikowane wkrótce po wojnie (częściowo na łamach „TP”) artykuły, które miały wejść do książki „*O chrześcijański styl w filozofii*”. Są wreszcie rozważania etyczne – m.in. „*Względność i bezwzględność etyki katolickiej*” i ogłoszony w 1939 r. na łamach „*Prądu*” szkic „*Zagadnienie przymusu w życiu społecznym*”. Ten ostatni zdradza wyraźne ślady politycznych przekonań autora, który skłaniał się wówczas ku poglądom narodowym, choć krytykował ich skrajne formy, a podczas wojny pisał do prawicowej „*Walki*” i być może, jak sugerują redaktorzy tomu, był członkiem władz Narodowych Sił Zbrojnych.

Starannie opracowany tom zawiera krótkie słowo wstępne o. Bocheńskiego, datowane 30 września 1994, biografię i rekonstrukcję poglądów filozoficznych ks. Salamuchy, autorstwa obojga redaktorów, bibliografię i indeks nazwisk oraz archiwalne zdjęcia. (Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 1997, s. 612.)

LEKTOR